

Replik

Brytpunkten i debatten är flyktingpolitikens roll för tillståndet

Läkarförbundets etiska råd arbetar för närvarande med frågan om det just för de apatiska flyktingbarnen finns skäl att generellt särbehandla dessa, till skillnad från vad som gäller för andra svårt sjuka flyktingar – barn och vuxna.

ROBERT LETH
ordförande i Läkarförbundets etik- och ansvarsråd
robert. leth@vgregion.se

Philip Gottlieb med flera efterfrågar ett ställningstagande till hur vi som läkare utifrån ett läkarettiskt perspektiv skall förhålla oss när konflikt uppstår mellan läkarettik, medicinsk etik och samhällsetik, och exemplifierar detta med bland annat det ställningstagande som Läkarförbundet gjorde till tvångsmatning av hungerstrejkande interner.

Den etiska brytpunkten

Det finns därför anledning att mycket kort påminna om den strukturerade etiska analys som ledde fram till det ställningstagandet. Brytpunkten var om den grundläggande läkarettiska förpliktelsen att alltid värna liv (det vill säga i detta fall medverka till tvångsmatning, i alla fall i slutskedet, för att förhindra död) skulle väga tyngst eller om det i främsta rummet medicinskt etiska förhållningssättet att respektera individens självbestämmande skulle ta över (det vill säga inte medverka vid tvångsmatning, även om detta skulle leda till döden).

Ställningstagandet att respektera internens autonomi fullt ut (även sedan medvetlöshet inträtt) togs efter professionell förankring nationellt och internationellt och gäller än idag. Som en konsekvens uppstod en konflikt med statsmakten, som dock efter vissa påhopp kom att respektera vårt ställningstagande.

Svårt sjuka barn

Hur skall vi som läkare utifrån läkarettiken förhålla oss när det gäller svårt sjuka barn? Kort uttryckt skall vi ge dem den medicinska vård som deras tillstånd kräver i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Detta gäller självfallet även apatiska barn, och det skall ske utan diskriminering.

En för oss läkare viktig grundläggande

värdering är nämligen vård efter medicinskt behov. Detta är vårt sätt att uttolka principen om människors lika värde och har i mångt och mycket möjliggjorts genom att sjukvården är solidariskt och offentligt finansierad.

Flyktingpolitikens roll

Brytpunkten som debatteras intensivt är flyktingpolitikens roll för uppkomsten av tillståndet och dess påverkan på behandlingen samt, i förlängningen, om det finns anledning att generellt särbehandla flyktingar med detta tillstånd relativt andra svårt sjuka flyktingbarn vid

Skulle det visa sig att just flyktingpolitiken är av avgörande betydelse för tillståndets uppkomst och möjlighet till behandling finns det självfallet anledning att kräva en förändring av denna.

ställningstagande till skyddsbehovet vid prövning av permanent uppehållstillstånd.

Det faktum att kunskaperna är begränsade kring tillståndets orsaker samt att det saknas en vetenskaplig grund att basera behandlingen på gör att det idag inte går att säga att behandling i Sverige till skillnad från varje annat land är oundgängligen nödvändig. Läkarettiken anger i dessa fall att vi aktivt skall söka ny kunskap, vilket läsaren av Läkartidningen kunnat notera sker på bred front.

Flera specialitetsföreningar är starkt

engagerade liksom ledande företrädare för den barnpsykiatriska verksamheten. Socialstyrelsen arbetar med en nationell avstämning involverande alla berörda, vilket inte är enbart läkarkåren. Det finns idag samlat en inte oväsentlig kunskap utifrån olika verksamheter som kanske i alla fall kan ge en grund för en inriktning. Läkarkåren tar, som etik- och ansvarsrådet ser det, sitt ansvar i ett läkarettiskt perspektiv.

Om flyktingpolitiken är orsaken

Skulle det visa sig att just flyktingpolitiken är av avgörande betydelse för tillståndets uppkomst och möjlighet till behandling finns det självfallet anledning att kräva en förändring av denna. Man kan redan nu ana att regeringen genom sitt senaste beslut är beredd att medverka till en praxis som ger humanitära skäl större plats, dock efter individuell prövning.

Mycket talar redan nu för att barnfamiljer måste särbehandlas under prövningsperioden. Familjer behöver kvalificerat stöd av många slag under utredningstiden för att inte komma in i en situation som i sig leder till uppgivenhet. Skolgång för barnen är en självklarhet. Ett meningsfullt arbete för föräldrarna är viktigt. Utredningen får inte dra ut på tiden oavsett skäl. Måhända skall även barnpsykiatrisk expertis kopplas in för att identifiera särskilt utsatta barnfamiljer för att tidigt vidta åtgärder för att förhindra att tillståndet utvecklas.

Skäl för särbehandling?

Rådet arbetar för närvarande med frågan om det just för de apatiska flyktingbarnen finns skäl att generellt särbehandla dessa, till skillnad från vad som gäller för andra svårt sjuka flyktingar – barn och vuxna. Utifrån ett läkarettiskt perspektiv skulle detta innebära ett avsteg från principen om människors lika värde och måste föregås av samma strukturerade etiska analys som en gång ledde fram till ställningstagandet angående tvångsmatning. •